

ИНКИЛОБДАН ИЛҲОМЛАНГАН АДИВ

С. АПНИЙ ТУГИЛГАН КУНИНИНГ 100 ПИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Иқтимоий фаолияти ва маънавий мероси бундай тухматларни чиқармади. Ғарбдаги империализм маънавиятига қаршилик қилган устод Алийнинг «Ички ўтиш йили» сарлавҳаси билан 1947 йилда бошланган мақоласида унинг қўлдан келганини эътибордан қўйиб, «Улуғ Октябрь» социалистик революцияси менга ҳамма нарсани, ҳаммадан олдин шахсий, фикрий эркинлик ва қалам эркинлигини берди. Мен шарафли Леонид партияси ваҳабларидан буюк Лениннинг раҳбарлигидан таъбирдан бўлиб, илҳомланган эркин совет қалам эгалари қаторига кириш имкониятига эга бўлдим».

Шунинг билан инқилобнинг нарами-қаршиликларининг илҳомини ва иқтисодий тенгсизликда эркинликнинг, феодализм ва капитализм шариғатига фақат мактаб-маориф билан меҳнатқашлар билан бахтли қилиш мумкин эмаслигини тушуниб етмаган эди. Буни С. Алийнинг ўзи ҳам инқилобдан сўнг ёзган мақолаларида бирида эътироф қилган эди.

«Инқилоб» шеърини «Инқилоб офтобига манона» («Инқилоб қўбша ўхшайди») деса, ўша йили ўзбек тилида ёзган «Хуррият марши» шеърини бундай қуйди:

Оқибат тонг отиб, тугди кўш, Бирлашмоқ, хурлашмоқ кўш,

Алийнинг «Совет ҳокимиятини мустақамлаш ва 1920 йил кузига Бухорога сақлаб қолган амирлик системасини фожия қилиш йўлида ҳарбий-тоқмак ва ички иш олиб боради. 1918 йилда Алийнинг иниси Сириоддиннинг Бухоро арида амир бўйруғи билан дорга осадилар. Амир ўз ўғрини-қўлланасарларини Самарқандга юбориб, Алийнинг йўқ қилиш юборишни топширди. Алий Тошкентга келиб 8 ой турди. Қаламнинг ўзли куролга тегишлилиги, эски дунё тарғабдорларига қарши курашди. Самарқандга қайтишга, янги совет мактабларига ўқитувчилик ва инспекторлик қилди. Тошкент тилида чиққан «Шўъла инқилоб» журнали ва «Ўзбек тилида чиққан» «Меҳнатқашлар товуши» газетасида актив иш олиб борди.

Улуғ Октябрь голяри Алий оғни ва юрагидagi идеалистик ва материалистик қарашлар курашини кучайтирди. Ниҳоят, материалистик дунёқараш галаба қозони. У энди иқтимоий ҳодисаларни социал ва иқтисодий шариҳ, ишлаб чиқариш вазиётига боғлиқ ҳолда изоҳлашни ўрганди. Албатта, бу тезда юз бермади. Бунинг учун анча вақт керак бўлди. Алий Маркс, Энгельс ва Ленин таълимотига аёр эътиром билан қараб, уни ўрганди.

1921 йилда ўзлон қилинган «Биринчи Май» мақоласида Алий «Коммунистик партия манифести»нинг тарихий аҳамиятини шарҳлаб, бу фикрлар билан иқтисодий ҳодисаларни қўлга олиш зарурати ҳақида айтиди. 1925 йилда Алий Лениннинг пролетар интернационализмининг моҳиятини таъриф қилди. Алий бундай деб ёзди: «Урток Ленин Октябрь инқилобининг гўнчи қўлирида, Афғонистон, Эрон ва Туркия билан дўстлик шартномаларини тузди. Россия меҳнатқашлари эса ўз ерлар ва ҳимояларини улардан аямалдилар».

Устод Садриддин Алий иқидоиди КПССнинг Ленинча миллий сиебатини қўллаб-қувватлаш, уни кенг меҳнатқашлар орасида пропаганда қилиш қатга ўриш тугади. Улуғ Октябрь социалистик революциясини таъриҳ остида 1920 йил февралда Хоразмда, ўша йил апрелда Озарбайжонда, сентябрда Бухорода ва декабрда Арманистонда революциялар галаба қозониб, Советлар ҳокимияти ўрнатилди. Алий шу инқилобларнинг ҳар бирига бағишлаб мақолалар ёзиб, вақтлик мабуутда қўлга қўллади.

Бу кун капиталистик мамлакатлардаги буржуа «советшунослар» ўрта Осиедаги инқилобда маҳаллий аҳоли қатнашмаган, деб инқилоб тарихини сохташларидилар. Бизга тухматлар қилдилар. С. Алий, Ҳазиза Ҳакимзода Нийзий, Абдулла Қодирий, С.Физола, Авлодий Навий, М. Раҳмий, Гафурий, Ўйгур каби ўнлаб ёзувчилар ва олимларнинг

Бунинг билан самийлигини ва ҳаққонийлигини устод Алий қолдирган ўамас бой адабий ва илмий мерос тасдиқлади. Алийнинг «Бухоро жаллодлари», «Одина», «Дохунда», «Қулар», «Судхўрнинг ўлими», «Бтам» каби асарлари, шеър ва достонлари, ниҳоят, СССР Давлат мукофотига соавор бўлган «Эсдаликлар» устодининг бой илмий мероси — бунларнинг барчаси Улуғ Октябрь социалистик революциясини нури билан айўрналган бебаҳо маънавий хазинадир.

Устод Алийнинг ўз голей-эстетик эволюциясида сентиментал романтизм, натурализм ва маърифатпарварлик реализми босқичларини босиб ўтиб, социалистик реализм иқидий методни босқич қўтарила олган экан, бунда ҳам Улуғ Октябрь социалистик революциясининг таъсири гоят нақатдир.

Еш авлод Улуғ Октябрь голярига содин бўлиб қолди, бутун куч ва талақтин коммунизм идеалларини рўёбга чиқаришга сафарбар қилишни устод Алий каби буюк ватанпарвар, гуманист, интернационалист сиймолардан ўрганса арийди!

С. АЛИЕВ, филология фаллари доктори.

ҚўЗИЛАТИШ ҚИЗҒИНИ

Сурхондарё областидаги қолхоз ва совхозларда қўйлар қўзилай бошлади. Гагарин номи наслчилк заводига, «Сайроб», «ВЛКСМ» 30 йиллиги совхозларида ва иқтисослаштирилган бошқа қорвўчилик хўжалиқларида қўйлар қўзи олинмоқда. Бу хўжалиқларда қўзилатиш кампаниясига олдидан тайёргарлик қилинди. Совхозларнинг янши саьиртирилганлиги қишловин муваффақиятли ўтказиш имконини берди. Бу эса бақувват ва соғлом қўзи олиш заруридир. Исик молхоналар ўз вақтида ремонт қилиниди, етарли миқдорда еим-хашак галаб қўйилди.

АНДИЖОН ОБЛАСТИ. Иқтисос районигади Оқунбоёв номи қолхоз қорвадорлари қўзилатиш кампаниясига пухта ҳозирлик қўришди. Улар бу йил ҳар юз беш совхоздан 125 тадан қўзи олиш учун курашмоқдалар. Шу кунларда хўжалиқда қўзилатиш уюшқлики билан ўтказилмоқда.

Бу ерда қорвадорларга маданий ва машиый хизмат қўришди, медицина ёрдами ҳам янши йўлга қўйилган. Қўзма дўмилар қорвадорлар учун зарур нарсаларни етказиб бериб турибди. Суратда: (чапдан) чўпонлардан Тўлаш Журанов, Зоир Султонов ҳамда ферма мудир Турсунов Аҳмедов ўрқонлар янги туғилган қўзини кўздан нечиришмоқда.

Р. Ашуоров фотоси, (ЎЗАГА).

ЕРГА УРУҒ ТУШДИ

НАМАНГАН. «Совет Ўзбекистони» муҳбири. Далапарда баҳор нафаси ўфуриб турибди. Тракторлар ҳайкириги водийларни уюғотиб юборди. Қўнлар исиб, тўпроқ етилдики билан эчки ағрагетлари далага олиб чиқилди. Наманган области деҳқонлари, долзарб далапарда уюмлай фойдаланиб, баҳорги эчкини қизитиб юбордилар. Қосоний районини хўжалиқларда беда эчки намунали олиб боришмоқда. Хоразмга 800 гектар майдонга беда уруғи ташланди. Бу ишни, айниқса, райондаги «Дўстлик», Қўйбичев номи, «Намуна», «Ленин йўли» каби илгор хўжалиқлар уюшқлики билан ўтказмоқдалар. Шундайд қилиб, бу йил районда бедалополарнинг уюмий майдони 2500 гектарга етказилмоқда.

Шу кунларда район қолхоз ва совхозларида кузги эчкилар гала майдонларини минерал ўғитвор билан озиклантириш ҳам қизғин таш олган. «НРУ-0,5» ўғитвор билан ҳозиргача 700 гектардан ортиқ ердаги гала майдонлари озиклантирилди. Муҳтаксасларнинг ўтказган контрол тақрирларидан гала қаттиқ совиқдан эчки сақлини қолганини кўрсатди ва дастлабки озиклантиришдан кейин майдорлар барқ урса беда бўлади. Қосонийликлар кузги арпа ва бедаийнинг ҳар гектардан 35 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олганлар.

Шунингдек, Чуст, Поп району хўжалиқларида ҳам беш йилликнинг учинчи йилда сифатли қўйлар тайёрлашга қатта майдонларга беда уруғи қилинди. Области хўжалиқларида қишқа мўддатда 11 минг гектар ерга беда эчки ва жанн бедалополар майдонини 30,3 минг гектарга етказиш тақрирлари ишлаб чиқилган.

Т. НАЗИРОВ.

Муддатидан илгари

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг давратбахш Макутубидан руҳланган Янқабог району қорвадорлари давлатга гўшт сотиш ярм йиллик ланини муддатидан илгари шараф билан адо етдилар.

Оламда нима гал

ХАЛҚАРО ОБЗОР

МУҲИМ ҚАРОРЛАР

Шу ҳафта ичиди Женевада БМТнинг инсон ҳуқўқлари комиссиясининг навбатдаги сессияси ўз ишнин тамомлади. Сессия бир ойдан кўпроқ давом етди. Унинг кун тартибидида қўзилган масалалар бор эди: сессия қатнашчилари ўттизта янши масалани муҳокима этиб, бир қанча муҳим қарорлар қабул қилишди.

Комиссия аъзолари биринчи галда Чилида ва Исроил окупация қилиб олган территорияларда, шу жумладан Фаластинда инсон ҳуқўқлари ҳақон қўпол равишда бузилаётганлиги, шунингдек Африка жанубидаги байри инсоний апартеид ва иркий камситиш сиебати сингари таҳлиқли проблемалар билан шугўлланишларига тўғри келди. Шу масалаларни муҳокима қилиш чоғида Габоңдаги африк мамлакатлар вакиллари мунозарани четга буриб юборишга, ер қўрғасининг шу районларигади чидаб бўлмайдиган аҳолини жиндий анализ қилиш ўрнига курутқ сафсатабузлик билан шугўлланишга уриниб қўлиди. Аммо улар бунга муваффақ бўла олмадилар.

Сессия қатнашчилари қўпчилик овоз билан резолюция қабул қилиб, инсон ҳуқўқларини доимий ва оммавий равишда доғбатган, шу хўқўқларига оид эътиҳини конституцион ва бошқа ҳар қандай гарантсияларини тугатбаган, режимга душман деб гумон қилинган ҳамма кишиларини шафқатсизларча таъқиб етаетган Чили ҳарбий хунтасини лангайтадилар. Улар Чилида қўзилган қинакам ватанпарварлар билан демократлар нэсиз гоийб бўлиб қолаётганлиги тўғрисидаги хабарлар ҳусусида ҳаво-тирланаётганликларини билдириб, уларнинг тақдирини тўғрисида маълумот берилишини талаб қилидилар.

Комиссия Исроилнинг ўзи окупация қилиб турган ерларда ўтказилган босқинчилик сиебатини кескин қоралаб, буни ҳарбий жиноят ва бутун инсониятга душманлик, деб таърифлади. Фаластинлик араб халқига нелганда, комиссия бу халқнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳамда тўла мустақил ва суверен давлатини барпо етиш ҳуқўқини тасдиқлади. Жанубий Африкада инсон хўқўқларини тўғрисида бузилаётганлиги тўғрисида жула қўп фактлар нелирилган доқлад сессия қатнашчилари эътиборига ҳавола қилинди. Бир қанча делегатлар ўз нутқларида Ғарбадан баъзи давлатлар одамларни оммавий қиралитган нейтрон бом-

лишга устуңлик берилган. Хитойнинг ҳозирги раҳбарлари марҳум Маонинг «урушга тайёрлашдан иборат бўлган ҳамма мамлакат экинумликсиз нақадар қатта зарур етказишнинг ҳам, бутун дунёга тиңчлик ишига наладар жиндий хавфсизлигини ҳам ҳисобга олмайди» авантюристик йўлини давом етириш ниятида эканликларини айтишди.

Пекининг таққиб сиебат соҳасидаги йўлга нелганда, шунини айтиш керакики, сессияда Мао Цз-дуннинг «уч дунё» тўғрисидаги галамиқликдан иборат бўлган «назарияси» маъқулланди. Шу концепцияга ёнишиб олган Хитой раҳбарлари Ғарб мамлакатларидаги милитаристлар ва кескинликни юмшатиш душманларидан тортиб Жанубий Африка ирқчилари ва Чилидаги фашист ҳўкўмдорларига қўйган эки реакция кўчлар билан бик тўзиб, СССРга қарши қандайд «кент фронт»ни уюлдура келтириш режаларини тўзмоқдалар. Хуа Го-фэнинг доқладидида Совет — Хитой муносабатларининг мутлақо сохташганини тасвирлади. Унда СССРнинг шу муносабатларини нормалаштириш мақсадидида ташаббус қўришга кўнган қадимлари тўғрисида лом-мум ҳам дейилмади.

Халқро обзорчилар ХХР ХВУМ Домий Комитети ва Давлат Кенгаши (ҳўкумати) йили составини анализ қилиш кадрларнинг ўзгартирилишини ва янги кишиларнинг тайинлаиниш аввало давлат хониятига орғанларини и тарафдорларини тозалаш натижаларини ифода қилди. Шу билан бирга улар «ўртлар шафқаси» тарафдорларига қарши курашда актив қатнашганларини позициялари мустақамланганлигидан даярак берди. Япониядаги «Санэй сиймўн» газетасининг фикрича, Хуа Го-фэ Давлат Кенгашининг Бош министри бўлиб қолганлиги ва бу лавозимини Дан Сю-пинга бермаганлиги. Мао Цз-дун ҳўжалиги «маданий революция» иқтисосландилар билан шу мамшидада лавозимда прессияга учраган ва эндиликда яна хонияти тевасида чикиб олган шахслар ўрғанида вақтинчилик мурсога келинганлигини кўрсатди. Келгусида «ўрт модернизация» программасини амалга ошириш лавозимида, деб ёзади Япония мабуоти. Пекинидаги раҳбарларнинг кўчлар бўлишини мўнжи, Шу сабабли мамлакатдаги вақтин ХВУМ сессиясидаги асосий доқладчи раҳбар жон кўндрини таъабуб қўриб, унчаллик барқарор эмас.

Ю. ЛОПАТИН, С. ФРОЛКИН, (ТАСС).

СОВЕТ-ТУРКИЯ ФИЛЬМИ СУРАТГА ОЛИНАДИ

ХП асрининг буюк Озарбайжон шoirи Низомийнинг «Фарход ва Ширин» достони асосида биринчи фильм—Туркия балдий филмининг суратга олишга тайёргарлик ишлари муваффақиятли давом етмоқда.

Бир қанча эпизодлар Стамбулда ва унинг атроф-чеккаларида суратга олинади. Тошошабирлар экранда Тўп колл саройини ва Аё-Сўфия маҷитини, Босфорнинг надимий қалъаларини ва Шарқнинг гала-гўвур бозорларини кўрадилар. Суратларнинг анча қисми СССР территориясида, Ўзбекистонда, Туркменистонда «Мосфильм» паивилонларида олинди.

Фильм инсон қалбини улдуворлиги тўғрисида, севги йўлидаги жасорат ҳақида

СОМАЛИ ҲУКУМАТИНИНГ АҲБОРОТИ

НАИРОБИ, 10 март. (ТАСС). Могадишдан олинган хабарларга қараганда, Сомали ахборот ва илмий ориентация министрлиги Сомали Огаденида уруш ҳаракатларини тўхтажагини эълон қилиб, ўз қўшинларини Эфиопия территориясидан олиб чиқиб кетишга қарор қилган. Қўшинларини олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги қарор Сомали ҳўкмрон партияси раҳбарлигининг мажлисида қабул қилинган.

Сомалининг барча қуроли бўлиналари Эфиопия территориясидан олиб чиқиб кетиш тўғрисида ҳақиқатдан ҳам гап бориётгани бис йўқми эканлиги хабарлардан аниқ эмас.

ЭФИОПИЯ ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ ВАКИЛИНИНГ БАЕНОТИ

АДДС-АБЕБА, 10 март. (ТАСС). Эфиопия ташқи ишлар министрлигини вакили Сомалининг Эфиопиянинг Огаден вилояти территориясидан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги қарорини шарҳлаб, «Сомали томоњи ҳар қандай умидини узди. Ўзи учун уруш бой берилганлигини тушуниб олган бўлса керак» деди.

Ташқи ишлар министрлигининг вакили Сомали ўз қўшинларини Эфиопиянинг вакили Сомалининг Огаден вилояти территориясидан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги қарорини шарҳлаб, «Сомали томоњи ҳар қандай умидини узди. Ўзи учун уруш бой берилганлигини тушуниб олган бўлса керак» деди.

Ташқи ишлар министрлигининг вакили Сомали ўз қўшинларини Эфиопиянинг вакили Сомалининг Огаден вилояти территориясидан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги қарорини шарҳлаб, «Сомали томоњи ҳар қандай умидини узди. Ўзи учун уруш бой берилганлигини тушуниб олган бўлса керак» деди.

АҚШ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

БЕЛГРАД, (ТАСС). АҚШ президенти Ж. Картер Югославиининг «Изи» журналида босилган сўхбатда менинг фикримча, АҚШ билан СССР ўртасидидаги муносабатларда ишончсизлик йўқ деди. АНШ, деди у, мавжуд потенциал ҳамкорлик соҳаларининг кенгайтирилишини, қуролилануш масалалари юзасидан Совет Иттифоқи билан олиб борилаётган мунокарларда олға илжишича эътиҳини нтадиди Президент стратегик ҳужум қуролиларини чеклаш тўғрисидаги мунокарлар муҳими аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Ж. Картер Белграддаги учрашув якунларига тўхта

АҚШ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Белград, (ТАСС). АҚШ президенти Ж. Картер Югославиининг «Изи» журналида босилган сўхбатда менинг фикримча, АҚШ билан СССР ўртасидидаги муносабатларда ишончсизлик йўқ деди. АНШ, деди у, мавжуд потенциал ҳамкорлик соҳаларининг кенгайтирилишини, қуролилануш масалалари юзасидан Совет Иттифоқи билан олиб борилаётган мунокарларда олға илжишича эътиҳини нтадиди Президент стратегик ҳужум қуролиларини чеклаш тўғрисидаги мунокарлар муҳими аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Ж. Картер Белграддаги учрашув якунларига тўхта

ВАҲШИЁНА ЎЧ ОЛИНИШИГА ЙЎЛ ҚЎЙИЛМАСИН

Америка негрларининг гражданик ҳуқўқлари учун кураш ҳаракати активизи Жон Харрис ҳамон ўлим хавфси остида қолмоқда, бу эса бутун дунёда кенг қўламада норозилик ҳаракатининг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда. Қўнчи мамлакатларнинг жамоатчилиги ваҳшиёна ҳўкўм бекор қилиниши керак, қатг эътиҳ 60 кунга кечиктирилганлиги негр курашчиларини ўч олинишдан қўтқариб қололмайд, демоқда.

БУДАПЕШТ. АҚШда ҳозирлик қўрилаётган сийсий котилликдан кузатиш мақсад инсоннинг чинакам хўқўқлари учун курашатиш кишиларнинг шафқасиз таъқиб этилишини қонунлаштиришдан иборатдир, деди Венгрия бирдмаллик комитетининг президенти Ш. Хармист, Америка вакили АҚШ маъмуриятининг бирдорлиги ва мушорифлигини фож етди.

АҚШ маъмурияти бошқа мамлакатлардаги инсон хўқўқларини тўғрисида тўхтасиз оғиз қўйиб туриб, ўз мамлакатда эса бу хўқўқларни қанча жойда қўпол суратда поймайтмоқда. Бундай таъбирларни қўрилаётган ўч олиниши бекор қилинишини эса сийсий сабабларга қўра Америка турмаларига ташланган кишиларнинг ҳаммаси қамолдан озод этилишини талаб қилади.

УЛАН-БАТОР. Монгол халқи Америка маъмуриятининг латти-ҳаракатлар

Х. ТУРДИЕВ.

